

שו"ת הר צבי יו"ד סימן רטז

במקום שתיקנו שלא לקבל גרים ועברו וקיבלו גר, אם הגרות חלה בדיעבד.

גירות בדיעבד, במקום שגדרו שלא לגייר. נתכבדתי ע"י כת"ר לעבור על הפסק אשר יצא מאתו ע"ד גירות בארגנטינא אחרי עבור כעשרים שנה שהוכרו שם מטעם הרבנים הגדולים איסור וגזירת נח"ש שלא לקבל גרים כלל ומי שיעבור על זה ויקבל גר או גירות לא עשה ולא כלום, ועכשיו קרה מקרה לא טהור שאיזה רבנים שם נתנו שמה רשות לקבל גירות וכו', וכת"ר האריך למעניתו בדברים הראויים לאומרם והעלה שהגירות בטל ומבוטל.

ואני לרוב טרדוטי בימים הללו לא יכולתי לשום לב לזה, ואחר עד עתה, וגם היום אבוא אל העיון בקוצר אמרים ודי לחכימין.

הנה עיקר השאלה היא אם בדיעבד חל הגירות. ובהמשך דברי כת"ר לא ראיתי הוכחה גמורה שהגירות בטל גם בדיעבד, ואף שהדין דין אמת שכל תקנה שהיא לשם סייג ומשמרת אין להתירה וכדאיתא להדיא בשו"ע יו"ד (סימן רכח סעיף כח) ואף שכתוב שם בלשון אינם יכולים להתירו דמשמעותא נראה דגם בדיעבד לא חל ההיתר, הא עדיין י"ל כמוש"כ כת"ר דזה קאי על מש"כ שם בסעיף כח דאיסורים כאלה שמטילין על הקהל יש להם התרה בלא פתח וחרטה, וא"צ לא יחיד ולא ג' הדיוטות אלא נודרים ומתירים הם בעצמם, וע"ז אומר כאן דאם הוא סייג לתורה אינם יכולים להתירם ע"ד זה, אבל ע"י שאלה בפתח וחרטה ובפני ג' שפיר יש לדון דיכולים להתיר, ויש לעיין על איזה יסוד נוכל לומר שהגירות בטל גם בדיעבד.

ולזה אקדים מש"כ תוס' יבמות (דף טז) וז"ל: וא"ת היכי מקבלינן גרים הא בעינן מומחין, וי"ל דשליחותיהו עבדינן. וכ"כ הראשונים הרמב"ן והרשב"א. וממילא דיש לדון דהיכא דאיכא איסורא לא עשאום שלוחין, וכיון דלאו שליחותיהו קא עבדי שוב בטלה הגירות לגמרי דאוקמא אדין תורה.

וכעין זה מתרץ בספר אור שמח להגאון מדווינסק דברי הרמב"ם (הלכות סנהדרין פ"ב ה"י) שפסק דדבר תורה חד נמי כשר לדיני ממונות שנאמר בצדק תשפוט עמיתך, ומדברי סופרים עד שיהיו שלשה, ושנים שדנו אין דיניהם דין. וכבר תמהו עליו נו"כ הכס"מ והלח"מ וגדולי המחברים דדבריו סותרים למה שאמרו בגמרא סנהדרין (דף ג ע"א) מאי איכא בין רבא לר"א בדר"א, איכא בינייהו דאמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין לרבא לית ליה לדשמואל, לר"א אית ליה דשמואל, והאיך הרמב"ם מזכה שטרא לבי תרי, דפסק כרב אחא ודלא כשמואל. ומתרץ באור שמח הנז' דשיטת הרמב"ם היא דד"ת אחד כשר היינו דוקא סמוך, אבל ג' הדיוטות הוא מתקנת חכמים דשליחותיהו קא עבדינן ובשנים שדנו דאיכא איסורא לדון בשנים דלא עבדי שליחותיהו לכן בטל הדין לגמרי. ועד"ז יש לומר בנידון דידן, דבמקום איסור לא עבדינן שליחותיהו והגירות בטלה לגמרי, ויש להאריך בזה עוד.

ולכן לדעתי יש לכופם שיבואו לירושלים לסדר מחדש את הגירות. ומהראוי שהרבנים שמה יעמדו על משמרתם שלא לפרוץ גדר ולא לקבל שם שום גר, כי התקנה הזאת היא סייג וגדר לשמירת גדרי התורה, ומשמרת לקדושת ישראל.